22.10.2021
HE 146/2021 vp
Suojeluasiantuntija Paloma Hannonen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Valtiovarainvaliokunta, maatalousjaosto

HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022

Yleistä

Luontokadon ja ilmastonmuutoksen pysäyttäminen vaativat lisätoimia hallitukselta. Vaikuttaa siltä, etteivät hallitusohjelman toimet ole riittäviä näiden kriisien hidastamiseksi. Kevään 2022 kehysriihessä olisi mahdollista toteuttaa vielä lisäpanostuksia, jotta hallitusohjelman tavoitteet saavutetaan paremmin. Esimerkiksi luontokadon pysäyttämiseksi ja EU:n biodiversiteettistrategian toimeenpanemiseksi tarvitaan päätöksiä. Strategian mukaan metsistä olisi suojeltava 10%, joka on tutkimuksen mukaan kynnysarvo monelle lajille. Jos elinympäristö vähenee alle 10 prosenttiin, häviää puolet sen elinympäristön lajeista[1]. METSO-ohjelman toteutumisen jälkeenkin Etelä-Suomen metsiensuojeluaste on vain 4%[2]. Hallituksen olisikin valmisteltava paketti, jolla suojellaan luonnoltaan arvokkaat metsät etelässä ja pohjoisilla valtionmailla. Lisäksi metsätalouden ja maatalouden tukia on suunnattava enemmän monimuotoisuutta tukeviin toimiin.

Yksityiskohtaiset huomiot

30.40.22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)
On hyvä, että maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteisiin osoitetaan määrärahoja. Maankäyttösektorilta on mahdollista saada päästövähennyksiä, ja on tärkeää, että nyt osoitettuja määrärahoja käytetään kustannustehokkaasti päästövähennystoimiin. Maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden on tuettava myös luonnon monimuotoisuuteen ja vesistöjen hyvän tilan saavuttamiseen liittyviä tavoitteita.

Erityisesti EU:n elpymisvälineen tuloilla rahoitettavalla maankäyttösektorin ilmastokestävien toimenpiteiden tulee olla DNSH-periaatteen (do no significant harm) mukaisia, eikä niiden tule aiheuttaa haittaa luonnon monimuotoisuudelle.

30.40.44. Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (arviomääräraha)
Nykyisen puuntuotannon rahoituslain voimassaoloa on jatkettu vuoteen 2023, jotta uusi kannustinjärjestelmä voidaan valmistella tulevien EU:n valtiotukisääntöjen pohjalta. Tukia uudistanut työryhmä on saanut työnsä valmiiksi keväällä 2021[3]. Yleisenä huomionaan Luonnonsuojeluliitto toteaa, että vähintään puolet tuista tulee suunnata luonnonhoitoon, ympäristötukeen ja kulotukseen. Tämä on tarpeen luontotyyppien ja lajien uhanalaisuuden takia. Samalla, kun hakkuumäärät ovat korkeita, metsälajien ja luontotyyppien uhanalaisuus kasvaa. Tätä

olisi mahdollista tasapainottaa juuri metsätalouden tuilla ja sen kaltaisilla elementeillä, jos rahoitusta suunnattaisiin enemmän metsien markkinattomiin arvoihin. Kuten Luonnonvarakeskuksen raportissa (5/2017) todetaan: “Vaikka lakia ja siihen liittyviä säädöksiä on sittemmin useaan kertaan muutettu, se on ytimeltään oman aikakautensa tuote, jossa on sisäänrakennettuna vahva aiempien vuosikymmenten puuntuotannon tukemisen henki. Sen oheen on liitetty metsäluonnon hoito ja erityisesti monimuotoisuuden edistäminen mutta rahoitukseltaan selvästi vaatimattomampana.”[4]

30.40.45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)
Metsäkeskus on toteuttanut METSO-ohjelmaa (ympäristötukisopimukset ja elinympäristöjen luonnonhoitohankkeet) vuoden 2020 loppuun mennessä noin 51 500 ha eli noin 63 % 82 000 hehtaarin tavoitteesta. Jotta tavoiteltu hehtaarimäärä saadaan toteutettua vuoteen 2025 mennessä, tulisi vuosina 2021–2025 tehdä yli 6 000 ha vuodessa ympäristötukisopimuksia ja elinympäristöjen hoitoa. Tämä on kaksinkertainen määrä nykyisellä rahoituksella toteutettavaan määrään (3200 ha). Tästä huolimatta momentin rahoitus on pienentynyt edellisestä vuodesta noin puoli miljoonaa ja vuodesta 2020 noin miljoonan. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan METSO-osuuden rahoitus olisi saatava kuntoon.

30.40.47 Tuki joutoalueiden metsitykseen (siirtomääräraha 3 v)
Maankäyttösektorin ilmastotoimena on panostettu mittavasti metsityksen tukemiseen. Ilmastotoimia suunniteltaessa ja toteutettaessa olisi hyvä huomioida kokonaiskuva, myös monimuotoisuus- ja vesistövaikutukset. Parhaimmillaan tuettaisiin keinoja, jotka auttaisivat sekä metsäluontoa että ilmastoa. Metsitys ei välttämättä tällainen ole, turvamailla edes ilmastovaikutus ei automaattisesti ole positiivinen maaperän päästöjen vuoksi. [5]

30.40.51 Kalatalouden edistäminen
Koronan aikana kalastusharrastuksen määrä on lisääntynyt. Se lisää myös neuvonnan tarvetta. Tätä tulisi tukea omistajakorvauksia enemmän. Ainakin Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön valtionapu pitäisi pitää viimevuotisella tasolla (nyt SVK:lta on esitetty poistettavaksi 100 000 euron viimevuotinen korotus).

30.64. Metsähallitus
Talousarvioesityksen mukaan “Alustava tuloutustavoite vuonna 2023 on 105,0 milj. euroa vuoden 2022 tuloksesta. Tulostavoitteen saavuttaminen edellyttää, että liiketoiminnan kannattavuus säilyy hyvällä tasolla. Valtioneuvosto päättää tuloutuksen määrästä vuoden 2022 tilinpäätöksen vahvistamisen yhteydessä.”

Metsähallituslaissa Metsähallitukselle määritellään yleisiä yhteiskunnallisia velvoitteita kuten biologisen monimuotoisuuden suojelu ja tarkoituksenmukainen lisääminen sekä luonnon virkistyskäytön huomioon ottaminen. Laissa myös määritellään, että yleisten yhteiskunnallisten

velvoitteiden hoito otetaan huomioon Metsähallituksen tulostavoitetta asetettaessa. Tällä hetkellä Metsähallituksen ei voida katsoa toteuttavan laissa määriteltyjä yleisiä yhteiskunnallisia velvoitteita riittävästi. Metsähallituksen tuloutustavoitetta olisikin kohtuullistettava, jotta yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet monimuotoisuuden suojelusta ja virkistyskäytön huomioon ottamisesta toteutuisivat.

30.64.50 Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien rahoitus pienenee sekä ympäristöministeriön että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonaloilla. Valtion maiden virkistyskäyttö on sen sijaan lisääntynyt korona-aikana ja reitistöä sekä muuta infrastruktuuria on tarpeellista kunnostaa edelleen. Hallituskauden alussa tehty lisäys olisikin sopivampi perustaso julkisten hallintotehtävien hoitoon, jotta niin sanottu korjausvelka olisi kurottavissa umpeen.

Lisätietoja
Paloma Hannonen, suojeluasiantuntija, p.050 5323 219, paloma.hannonen@sll.fi

Lähdeviitteet:

1. Rybicki J. ja Hanski I., Species–area relationships and extinctions caused by habitat loss and fragmentation, Ecology letters (3/2013)
2. Kymmenen vuotta METSOa – Väliarviointi Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman ensimmäisestä vuosikymmenestä (Ympäristöministeriön julkaisuja 4/2019)
3. Metsätalouden kannustejärjestelmä 2020-luvulla : Työryhmän muistio (https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162700)
4. Hänninen H. ym. Metsätalouden uusi kannustinjärjestelmä – teoriaa, käytäntöjä ja ehdotukset (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 5/2017) (https://core.ac.uk/download/pdf/80070025.pdf)
5. Ojanen, P. & Minkkinen, K. Metsäojitetun suon ilmastovaikutukset, 2020, Helsingin yliopisto (https://www.suoseura.fi/ojitettujen-soiden-kestava-kaytto/metsaojitetun-suon-ilmastovaikutukset/)